

چکیده

عملکرد دولت احمدی نژاد؛ قوتها و ضعفها .....

لطف‌علی لطیفی پاکده

عضو هیأت علمی پژوهشکده تحقیقات اسلامی

دولت نهم که ریاست آن را دکتر محمود احمدی نژاد بر عهده دارد، دولتی سخت کوش است که برای آبادانی کشور، پاسخگویی به خواسته‌های مردم و بازگشت به ارزشهای انقلابی و اسلامی به جد می‌کوشد و همزمان با ایستادگی در برابر مطامع ابرقدرتها و طرح سؤال در برابر عملکرد صهیونیستها خشم جهان غرب و امید توده‌های مستضعف در سطح جهان را برانگیخته است. این دولت در عرصه داخلی علیرغم خدمات بسیار، به دلیل بروز گرانیها بویژه در بخش مسکن و تغذیه مورد انتقاد قرار گرفته است. این مقاله به واکاوی انتظارات، امکانات، موانع، موفقیت‌ها، فداکاریها و مشکلات دولت نهم می‌پردازد و ضمن تحلیلی بر علل پیدایش گرانی‌ها، نتایج مورد نظر را بیان می‌کند.

کلید واژه‌ها: دولت نهم، تورم، احمدی نژاد، خدمات عمرانی.

مقدمه

حل مشکلات عمده کشور، انتظاری نیست است که بتوان از یک رئیس جمهور آن هم در یک دوره از ریاست جمهوری داشت. مشکلاتی که ناشی از عقب ماندگی تاریخی کشور در طول حاکمیت ۲۵۰۰ ساله استبداد بر این مرز و بوم است.

برای کاستن از مشکلات و در نهایت برای حل آنها علاوه بر رئیس جمهور همه ملت و

اجزاء حاکمیت باید با یکدیگر همکاری کنند تا طی یک برنامه عملی و منطقی این مشکلات حل گردند. فهرست برخی از مهم ترین مشکلات کشور در آستانه ریاست جمهوری نهم عبارت است از:

- نرخ بالای بیکاری که هر ساله افزایش هم می یافت.

- گرانی آزار دهنده که اقشار مستضعف و متوسط جامعه را رنج می داد.

- گسترش اعتیاد

- گسترش فساداداری

- سن بالای ازدواج

- ضعف عملکرد بانکها

- استاندارد نبودن راهها

- مشکل مسکن

- فرسودگی ساختمانها

- جبران عقب ماندگی مناطق محروم

- اسراف در مصرف سوخت

اگر بخواهیم حل این مشکلات را از زاویه مثبت بنگریم باید گفت انتظار جدی دیگر از رئیس جمهور، تلاش برای تحقق سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران است که پس از کارهای فراوان کارشناسی توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام تهیه شده و توسط مقام معظم رهبری ابلاغ گردیده است. در بخش هایی از این سند، چهره ایران اسلامی در سال ۱۴۰۴ شمسی چنین ترسیم شده است:^۱

* برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع

انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی

* برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت قضائی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع

منابع درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب.

* دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب شرقی

«شامل آسیای میانه، قفقاز، خاور میانه و کشورهای همسایه» با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد بر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.

* امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت

* الهام بخش، فعال و موثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد جامعه اخلاقی نواندیشی و پویایی فکر اجتماعی، تاثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه‌ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه‌های امام خمینی (ره).

* فعال و مسئولیت‌پذیر، ایثارگر، مؤمن، رضایتمند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، معتقد به اسلام و نظام اسلامی، شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن.

* متکی بر اصول اخلاقی و ارزشهای اسلامی، ملی و انقلابی با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها و بهره‌مند از امنیت اجتماعی و قضایی.

* دارای تعامل سازنده و موثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.^۲

امکانات

دولت نهم در برابر این حجم عظیم مشکلات از امکانات خوبی هم برخوردار بوده است. برای نمونه:

- حمایت قوی مقام معظم رهبری (زید عزه)

- درآمد خوب ارزی

- همکاری مناسب مجلس

- هماهنگی نسبی قوا

- همراهی نیروهای مسلح و بسیج

موانع

در عین حال، دولت نهم با موانع عدیده‌ای هم مواجه بوده است که کارها را تا حدی کند

- می ساخته است. این موانع عبارت‌اند از:
- ساختار متصلب مقرراتی کشور
- ضعف همکاری برخی کارشناسان
- کارشکنی‌های جدی آمریکا
- کارشکنی‌های برخی رقبای سیاسی
- نقدهای بیرحمانه مطبوعاتی و اینترنتی

موفقیت‌ها

در این بین دولت نهم توانسته است موفقیت‌های متعددی را کسب کند. برای نمونه:

- پیشرفت‌های علمی

دکتر احمدی‌نژاد در سخنانی برای طلاب قم در اوایل ۱۳۸۷ گفت:

در طول ۲/۵ سال خدمتگذاری دولت نهم بیش از دو برابر ۵ سال قبل، کار علمی اثبات شده انجام گرفته است. در کل ۵ سال گذشته حدود ۴۴۰۰ اختراع به ثبت رسیده اما در ۲/۵ سال گذشته، بیش از ۱۲ هزار اختراع ثبت شده داشته‌ایم.

دکتر احمدی‌نژاد افزود: آمار تحقیقات و مقالات علمی ثبت شده در مجامع جهانی در آخر دولت گذشته، ۹۵۰۰ بود که این رقم در ۲/۵ سال اخیر به ۲۲ هزار رسیده است. فناوری صادر شده نیز در ۵ سال اول عمر دولت گذشته، ۲ میلیارد دلار بود که در طول ۲/۵ سال عمر این دولت، به ۵/۵ میلیارد دلار رسیده است.^۳

- سرعت در آبادانی کشور:

دکتر احمدی‌نژاد در همان سخنرانی برای طلاب قم گفته است:

در ۵ سال دولت گذشته، ۴۲ هزار پروژه در کشور شروع شد که این تعداد در ۲/۵ سال گذشته ۹۹ هزار پروژه بوده است و از این تعداد پروژه در کل ۵ سال دولت گذشته، ۱۹ هزار پروژه به اتمام رسید و در ۲/۵ سال اخیر، ۴۹ هزار پروژه به علاوه ۱۳ هزار پروژه‌ای که از ۵ سال قبل آغاز شده بود، به اتمام رسیده است.^۴

همچنین در دو سال اخیر، (۱۳۸۵-۱۳۸۶) ده هزار مگاوات بر ظرفیت تولید برق کشور

افزوده شده است.^۵

- مهار افزایش بیکاری: معاون اول ریاست جمهوری در مراسم تودیع دکتر دانش جعفری وزیر اقتصاد گفت: طی ۲ سال ۸۴ و ۸۵ نرخ بیکاری از ۱۱/۳ درصد به ۹/۸ درصد و در سال ۸۶ نیز ۹/۸ درصد محقق شده است.^۶

- پیشرفت‌های مخابراتی: دولت نهم توانست تعداد تلفن ثابت را از ۱۸ میلیون به ۲۴ میلیون و تعداد سیم کارت تلفن همراه را از ۷ میلیون به ۳۹ میلیون افزایش دهد. جالب اینجاست که این امکان وجود دارد که در صورت وجود متقاضی بین ده تا ۱۵ میلیون تقاضای جدید نیز پذیرفته شود.^۷ و در کنار آن بسیاری از روستاهای کشور را به امکانات مخابراتی و گاه اینترنتی مجهز نماید.

- موفقیت‌ها در عرصه نوسازی مدارس: هم اکنون دولت در حجم گسترده ای مدارس قدیمی کشور را بازسازی کرده یا خواهد کرد.

- سرعت بخشیدن به نوسازی مسکن‌های روستایی

- مهار افزایش مصرف سوخت: برای نمونه باید گفت سهمیه بندی مصرف سوخت سبب شد تا واردات بنزین که اکنون هر تن ۱۰۲۰ دلار است به نصف کاهش یابد.^۸
- بهبود شبکه حمل و نقل کشور

- پیشرفت جدی در عرصه ساخت راهها: دولت با سرعت بسیار در اغلب جاده‌های کشور در حال تعمیر، تعویض روکش آسفالت، افزایش عرض جاده یا دوبانده کردن برخی جاده‌ها و احداث اتوبان‌ها و بزرگراههای متعدد در کشور است.

- کاهش زمان اجرای پروژه‌ها: از جمله معضلات مهم کشور ماطول کشیدن بیش از حد پروژه‌ها بوده است که هم سبب افت سرمایه‌ها و هم گرانتر شدن پروژه‌ها می‌شد. دولت نهم توانسته است با زحمت زیاد به طور میانگین، یکسال و نیم از زمان اجرای پروژه‌ها بکاهد.^۹
- افزایش سرمایه‌گذاری‌های خارجی: رئیس‌جمهور احمدی نژاد در این باره چنین گفته است:

در بخش سرمایه‌گذاری خارجی هم در ۵ سال دولت قبل، ۴ میلیارد دلار جذب شده و در ۲/۵ سال این دولت، ۲۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی صورت گرفته است.^{۱۰}
- افزایش نرخ رشد اقتصادی کشور: دکتر داودی معاون اول ریاست جمهوری در

۱۳۸۶/۲/۳ با اشاره به نرخ رشد ۵/۵ درصدی طی سالهای ۷۹ تا ۸۳ گفت:
این نرخ در سال ۸۴ به ۵/۷ درصد، در سال ۸۵ به ۶/۲ درصد و در سال ۸۶ به ۶/۹ درصد
ارتقا یافت.^{۱۱}

- پیشرفت در عرصه پتروشیمی: به گفته رئیس جمهور احمدی نژاد:
در پتروشیمی کارهای بسیار بزرگی انجام شده است. ۲۲ میلیون تن محصولات
پتروشیمی که الآن (اوایل ۱۳۸۷) به ۲۹ میلیون تن رسیده است. قراردادهای بزرگ LNG
برای تبدیل میعانات بسته شده است که البته یکی دوساله نشان نمی دهد. مطالعات و ساخت
پالایشگاه‌ها حداقل ۵ سال طول می کشد. همین امسال ۷۰ میلیون متر مکعب گاز اضافه
می کنیم که به دست نیروهای داخلی هم اجرا می شود همانطور که ژاپنی ها (میدان نفتی)
آزادگان را زمین گذاشتند اما بچه های خودمان رفتند و تکمیل کردند.^{۱۲}

فداکاریها

برخی تلاش های دولت نهم، از حد یک تلاش عادی فراتر رفته است و می توان آنها را
فداکاری نامید. برای نمونه:

- استقامت اتمی: علیرغم تهدیدهای فراوان و خرابکاریهای بسیار برخی قدرت های
جهانی، دولت نهم شجاعانه در برابر همه اینها ایستاده است و از خواسته بر حق ملت کوتاه
نیامده است.

- اجرای طرح سهمیه بندی سوخت: با توجه به اسراف بسیار سوخت در کشور ما، باید
اقدامی می شد تا همگان به فکر بیفتند که باید کاری کرد تا سوخت گرانبها را چنین هدر
نداد. از این رو، دولت در کنار اجرای گسترده تر طرح هایی مانند نوسازی خودروهایی
فرسوده کشور، طرح جنجالی سهمیه بندی سوخت را که مصوب مجلس بود اجرا کرد و
فقط در سال اول (پایزه ماه اول ۱۳۸۶) سبب شد نسبت به مدت مشابه با سال قبل از آن ۱۰۰
هزار تصادف کمتر داشته باشیم و حدود ۴۲۰۰ نفر کمتر کشته شوند^{۱۳} و چند برابر آن کمتر
مجرور یا معلول گردند و محیط زیست نیز پاک تر گردد.

- سفرهای کاری فراوان: رئیس جمهوری با جدیت فراوان برای حل مشکلات مردم

می‌کوشد. او در سفرهای کاری خود به دنبال تفریح نیست و چنان زحمت می‌کشد که برخی خبرنگاران جوان همراه او خسته می‌شوند اما او همچنان می‌کوشد.

- قطع کمک مالی دولت به برخی رسانه‌ها

- پرهیز از تجمل‌گرایی: در این باره، یک روزنامه سریلانکایی به نام ساندی آیلند نکات زیبایی را می‌نویسد که گزیده آن چنین است:

احمدی نژاد زمانی که به مسند ریاست جمهوری تکیه زد با اهدای کلیه فرش‌های گران قیمت دفتر ریاست جمهوری به یکی از مساجد تهران و جایگزینی آن با فرش‌های معمولی و ارزان قیمت باعث شگفتی خیلی‌ها شد.

به نوشته ساندی آیلند احمدی نژاد در زمان به قدرت رسیدن اول از همه میزان دارایی‌های خود را اعلام و عنوان کرد: وی صاحب یک خودرو پژو ۵۰۴ مدل ۱۹۷۷ و یک خانه قدیمی است.

همچنین تنها پولی که به حساب وی واریز می‌شد مربوط به حقوق وی از استادی دانشگاه بود.

وی حتی حقوق شخصی خود از ریاست جمهوری را با این استدلال که همه دارایی‌ها متعلق به ملت ایران است و شخص وی حافظ ملت محسوب می‌شود، دریافت نمی‌کند.

به نوشته ساندی آیلند یکی از مسائلی که تاکنون کارکنان ستاد ریاست جمهوری را تحت تاثیر قرار داده، کیفیت احمدی نژاد است که هر روز آن را به محل کار خود می‌آورد. این کیفیت حاوی صبحانه وی، تعدادی ساندویچ یا نان همراه روغن زیتون و پنیر است که توسط همسرش آماده شده و رئیس جمهور آن را بالذت تناول می‌کند.

این گزارش اضافه می‌کند: «احمدی نژاد هر زمان قصد اقامت در هتل را دارد جهت اطمینان از مسوولان درخواست می‌کند از دادن اتاقی با تختخواب بزرگ. به وی خودداری کنند چرا که او ترجیح می‌دهد بر روی یک تشک ساده با پتو و بر روی زمین استراحت کند.»^{۱۴}

مشکلات

به‌رغم تلاش‌های فراوان دولت نهم، تاکنون (۱۳۸۷/۲/۲۹) برخی مشکلات همچنان حل نشده باقی مانده‌اند و برخی مانند گرانی حتی افزایش هم یافته‌اند. برای نمونه:

- معضل گرانی: دولت در این خصوص تلاش کرده است اما این تلاش‌ها چنان‌که باید نتیجه بخش نبوده است. در عین حال، گفتنی است دکتر داودی معاون اول رئیس جمهوری در ۱۳۸۷/۲/۳ با اشاره به نرخ متوسط ۲۲/۸ تورم در سالهای ۶۸ تا ۷۵ و نرخ متوسط ۱۵/۵ درصد برای تورم در سالهای ۷۶ تا ۷۳ گفت:

این دولت در سال ۸۴ نرخ تورم را به ۱۲/۱ درصد کاهش داد که این نرخ در سال ۸۵ به ۱۳/۶ درصد و در سال ۸۶ به ۱۸ درصد رسیده است.

وی تاکید کرد: سالهای ۶۸ تا ۷۵ دوران سازندگی بود و بودجه‌ها تماما به این امر اختصاص می‌یافت.

وی سهم مسکن را در تورم ۲۸/۵ درصد و سهم مواد خوراکی را ۲۷/۵ درصد دانست و گفت: حدود ۵۶ درصد از تورم مربوط به همین دو مورد است و بقیه موارد جزئی هستند.^{۱۵}

- مشکل مسکن: مشکل مسکن نیز بسیاری از مردم ما رنج می‌دهد. در این خصوص دکتر داودی با بیان اینکه در سالهای ۸۴ تا ۸۵ به طور متوسط هر سال ۴۲۰ هزار واحد مسکونی در کشور ساخته شده است خاطر نشان کرد:

این کار در حالی صورت می‌گرفت که با توجه به رشد جمعیت هر سال احتیاج به ۸۰۰ هزار خانه در کشور بود. به گفته وی ورود دولت نهم به عرصه اقتصادی هم‌زمان با نیاز به ۳ میلیون مسکن بوده و این دولت به منظور پاسخگویی به این نیاز سیاست‌های تشویقی بسیاری را از قبیل ایجاد تعاونی مسکن مهر اتخاذ کرد که هم‌اکنون ۱ میلیون و ۱۰۰ هزار نفر در آن ثبت نام کردند و به آنها زمین اختصاص داده شده است و ۶۰ هزار نفر هم شروع به ساخت و ساز در این زمین‌ها کردند.^{۱۶}

گفتنی است هر چند حرکت دولت بزرگ و قابل تقدیر است و بیش از آن هم نمی‌توان با توجه به وضعیت مصالح ساختمانی و آثار تورمی حرکت کرد اما همچنان تعداد بی‌خانمان‌ها بسیار است. پیشنهاد نویسنده این است که فناوری‌های نو را در عرصه ساختمان با سرعت بیشتری رواج دهید تا سرعت و کیفیت ساختمانها افزایش و قیمت آنها کاهش یابد.

- معضل اعتیاد: در این باره زحمات فراوانی کشیده شده است اما همچنان تا موفقیت فاصله زیاد است. البته قرار است نیروی انتظامی در ۱۳۸۷ برنامه‌های مهمی برای مقابله با اعتیاد را اجرا کند که امیدواریم موفق گردد این بلای خانمانسوز را مهار کند.

- مشکل بیکاری: دولت نهم توانسته است رقم بیکاری را کمتر سازد و از دو رقمی به یک رقمی برساند اما همچنان رقم بالایی است.

- مشکل ازدواج: با قبول این نکته که دولت زحمات زیادی در این باره کشیده است، اما همچنان مشکل باقی است. برای نمونه، دولت فقط از طریق صندوق مهر رضا حدود ۱/۹ میلیون وام ازدواج در اختیار مردم نهاده است.

تحلیلی بر تورم

دولت نهم تاکنون در مهار تورم تقریباً ناموفق بوده است. امری که اصلی ترین انتقاد مخالفان و حتی موافقان دولت نهم است. در این باره، داشتن یک نگاه جامع در باره تورم به ما کمک می‌کند تا به لحاظ فکری رنج کمتری ببریم. علل مهم تورم فعلی کشور را می‌توان به شرح زیر بر شمرد:

۱. افزایش قیمت‌های جهانی: با افزایش شدید قیمت‌های نفت، قیمت بسیاری از کالاها و خدمات در سطح بین‌المللی افزایش یافت. به گزارش خبرگزاری فارس، تازه‌ترین گزارش بانک جهانی حاکی است، قیمت جهانی بیش از ۷۰ نوع کالای اساسی در دنیا طی یک سال اخیر بین ۲۰ تا ۴۲۰ درصد افزایش داشته است که مواد غذایی و نهاده‌های کشاورزی بالاترین رشد قیمت را داشته‌اند.^{۱۷} دکتر احمدی‌نژاد در این باره می‌گوید:

رشد عدد تورم در دنیا ۵۰، ۷۰ و حتی ۱۲۰ درصد است. جایی که قبلاً ۲ درصد رشد داشته ۴ درصد شده است. ۷ درصد، ۱۴ درصد شده است. در بخش مواد غذایی بعضاً تا ۴۰۰ درصد رشد داشته است.^{۱۸}

۲. کارشکنی‌های دشمن: جرج بوش رئیس جمهور کنونی آمریکا رسماً سیا را مأمور ساخته است تا پول ایران را بی ارزش کند. سیا هم با استخدام تعدادی اقتصاد دان، در انجام چنین مأموریتی به جد می‌کوشد و چنین است که شاهد هستیم هر سیاستی دولت برای مقابله با تورم و حل مشکلات مردم اتخاذ می‌کند به شدت به چالش کشیده می‌شود.

۳. تحریم‌های هوشمند: دشمنان با اتخاذ سیاست تحریم‌های هوشمند چنان می‌کنند که خود کمترین صدمه را ببینند اما ما بیشترین فشار را تحمل کنیم. این سیاست، بنا بر تعبیر

دکتر احمد توکلی رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی سبب شده است هزینه واردات بین ۱۰ تا ۱۲ درصد گرانتر از معمول گردد. وارداتی که اکنون سالانه حدود ۵۰ میلیارد دلار است.^{۱۹}

۴. کاهش سود بانکها: آقای احمدی نژاد علاقه دارد بانکها بدون سود کار کنند و در این باره قدم به قدم به رغم مخالفت‌های زیاد، سود بانکها را کاهش می‌دهد. اقتصاد دانان اغلب مخالف این سیاست هستند و بر این باورند که بانکها باید دست کم به اندازه تورم سود بدهند و دریافت کنند. به هر حال این سیاست دولت نهم سبب شد سود بانکی کاهش یابد و به دنبال آن سرمایه‌های بسیاری از بانک‌های دولتی خارج شد و به سمت بانک‌های خصوصی و نیز بازار مسکن و زمین سرازیر شد و سبب افزایش شدید قیمت‌ها شد. همچنین بانکها موظف شدند وام‌های بسیاری به مردم پرداخت کنند. این وامها برای ازدواج، طرح‌های زود بازده، خوداشتغالی و امثال آن پرداخت می‌شد و می‌توانست مشکلات بسیاری را حل کند اما در کنار خود به تورم هم دامن می‌زد. نکته دیگر این که بانک‌های دولتی از یک سو با فرار سرمایه‌ها مواجه شدند و از سوی دیگر با کاهش سود دریافتی و افزایش وام‌هایی که به دستور دولت باید در اختیار مردم قرار می‌داد و نیز افزایش هزینه‌های بانکها، ناشی از افزایش حقوق سالانه کارمندان و امثال آن. نتیجه این شد که بانک‌های دولتی برای این که ورشکسته نشوند ناچار شدند از سرمایه‌های خود در بانک مرکزی استفاده بیشتری کنند، از بانک‌های خصوصی وام بگیرند و نیز در حجم گسترده‌ای چک پول چاپ کنند که این نیز نقدینگی جامعه را بالا برد و به تورم دامن زد.

۵. افزایش سرمایه‌گذاری خارجی: دولت نهم توانسته است جذب سرمایه‌گذاری خارجی را چند برابر سابق نماید. این امر، به لحاظ مبارزه با بیکاری، ورود روش‌های جدید مدیریتی و حل معضلات اقتصادی کشور خوب است اما در کوتاه مدت سبب افزایش تورم می‌شود.

۶. گسترش اقتصاد چین: چین در سالهای اخیر بار شد اقتصادی بسیار بالا در حال تبدیل شدن به بزرگترین غول اقتصادی جهان است. این کشور با داشتن کارگرانی ارزان، منضبط و پرکار به کانون سرمایه‌گذاران خارجی تبدیل شده است. این امر سبب شده است تا چین بتواند با کالاهایی ارزان وارد بازارهای جهانی شود و رقبا را یکی پس از دیگری در

کشورهای مختلف جهان و از جمله ایران از دور خارج کند. این امر سبب زیان بسیاری از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی جهان شده است. چنین چیزی در کشور ما با توجه به حجم بالای قاچاق تأثیر بیشتری بر روند تولید داشته است و ریسک سرمایه‌گذاری تولیدی را بالاتر برده است. از این رو، چنین امری، سبب ورشکستگی یا زیان برخی صنایع و مشاغل از جمله صنعت فرش بافی شده است و به فرار سرمایه‌ها به سمت کارهای دلالتی و زمین بازی کمک کرده است و در نهایت در بروز تورم بویژه در بخش مسکن مؤثر بوده است.

۷. معضلات تولید: کارآفرینان باید تشویق شوند اما برخی از مقررات طوری است که در عمل به تنبیه کارآفرینان می‌پردازد. این امر سبب شده تا کمتر کسی رغبت کند سرمایه خود را در کار تولید به کار اندازد و یک باره حجم عظیمی از سرمایه وارد بخش مسکن شده است که به گرانی‌ها دامن زده است.

۸. پاداش نقدی بازنشستگان: تا چند سال قبل پاداش بازنشستگی خاص کارگران بود اما با اعتراض کارمندان دولت قرار شد اینان نیز از این امتیاز بهره‌برند. این امر هزینه زیادی را بر دوش دولت قرار داد که در سالهای اولیه تا حدی قابل تحمل بود اما در سالهای اخیر با توجه به افزایش حقوق‌ها و افزایش تعداد بازنشستگان، پرداخت نقدی این پاداش‌ها از جمله علل بروز تورم در جامعه است. دولت تصمیم گرفته است این پاداش را به صورت سهام پرداخت کند اما این تصمیم با اعتراض مردم مواجه شده است. به نظر می‌رسد باید ابتدا زمینه‌سازی فکری صورت گیرد و عوارض اجتماعی پاداش نقدی توضیح داده شود، سپس چنین تصمیمی اجرا گردد. واقعیت این است که ورود سرمایه‌ها به بازار سهام تورم را کاهش می‌دهد در حالی که پرداخت نقدی آن بر گرانی‌ها می‌افزاید.

۹. افزایش حقوق بازنشستگان: دولت نهم بر حجم حقوق بازنشستگان افزود. این کار هر چند لازم بود اما در کوتاه مدت به تورم افزود.

۱۰. پاداش‌های نقدی: پاداش عید کارمندان دولت و کارگران سالها پیش گاه به صورت سکه پرداخت می‌شد. این امر برای پیشگیری از افزایش نقدینگی جامعه و کاستن گرانی مفید بود، اما این رسم خوب سالهاست که مورد عمل قرار نمی‌گیرد و در نتیجه هر ساله مبالغ فراوانی بر حجم نقدینگی جامعه افزوده می‌شود.

۱۱. مصرف بی‌رویه: در سالهای اخیر با کمال تأسف شاهد گسترش پدیده زشت اسراف و تجمل‌گرایی در جامعه خود هستیم. برای نمونه، در اقشار ثروتمند و متوسط به بالا داشتن ویلا به یک امر لازم تبدیل شده است. این امر از چند جهت به تورم دامن می‌زند. نخست این که قیمت مصالح ساختمانی را بالا می‌برد زیرا ساختمانهای بسیاری ساخته می‌شوند تا فرضاً یک ماه در سال مورد استفاده واقع شوند و از دیگر سو، با خرید مزارع برنج در شمال موجب کاهش کشت این محصول و گرانی آن می‌شوند.

۱۲. خشکسالی: سال ۱۳۸۷ (۲۰۰۸) در بسیاری از نقاط جهان و از جمله کشور ما با خشکسالی همراه بوده است. این امر بر قیمت کالاهای کشاورزی افزوده است و به تبع آنها در قیمت سایر کالاها نیز اثر گذاشته است و در نهایت بر جامعه ما نیز اثر منفی داشته است. برای نمونه در حال حاضر در سطح بین‌المللی قیمت برنج بالا رفته است و برخی صادرکنندگان عمده برنج، صادرات این کالا را محدود ساخته‌اند تا قیمت داخلی آن چندان بالا نرود.

۱۳. افزایش شدید بهای سوخت: این امر هر چند ارزش فراوانی برای کشور ما به ارمغان آورده است اما سبب نوعی تورم جهانی شده است. این تورم جهانی، به نوبه خود بر کشور ما اثرات نامطلوبی داشته است. برای نمونه کشور ما که بنزین را لیتری حدود ۴۰۰ تومان وارد می‌کرد اما اکنون ناچار است تا برای هر لیتر حدود هزار تومان بپردازد.

۱۴. نوسازی روستاها: از جمله کارهایی خوبی که در دوران دولت نهم با شتاب بسیار انجام شد کمک به بازسازی روستاها از طریق اعطای وامهای ارزان بود. این امر هر چند در برابر یک زلزله مهیب می‌تواند سبب نجات جان بسیاری شود اما در کوتاه مدت به کمبود مصالح ساختمانی و گرانی دامن زد.

۱۵. نوسازی مدارس: دولت نهم با اختصاص نزدیک به چهار تریلیون تومان پول کوشش کرد تا اغلب مدارس قدیمی کشور را نوسازی کند. آثار این تلاش را در بازسازی مدارس قدیمی محلات مختلف شهرها می‌توان شاهد بود و هر چند این امر برای بهینه‌سازی تربیت در کشور ما امر خوبی است اما در کوتاه مدت به کمبود مصالح و گرانی دامن زد.

۱۶. انبوه تقاضا: در سالهای نخست پیروزی انقلاب اسلامی، مردم به زاد و ولد هر چه بیشتر تشویق می‌شدند. این امر انبوهی از فرزندان را وارد مدار نسلی کرد که وقتی به سن ابتدایی رسیدند کشور یا بحران مدرسه روبرو شد و وقتی به سن دانشگاه رسیدند با بحران

دانشگاه مواجه گردید و امروزه که بسیاری از آنها ازدواج کرده‌اند نیاز به زمین و مسکن دارند که این امر به نوبه خود بر حجم تقاضا به شدت افزوده است که سبب افزایش قیمت زمین و مسکن و اجاره بها شده است. چنین افزایشی به نوبه خود در سایر کالاها مؤثر بوده است.

۱۷. افزایش صادرات غیر نفتی: کشور ما اگر بخواهد از شر وابستگی به نفت رها شود باید بیاموزد تا با صادرات غیر نفتی زندگی کند. چنین کاری در دراز مدت برای پیشرفت کشور ضرورت دارد اما در کوتاه مدت به دلیل کاهش سطح عرضه داخلی به تورم دامن می‌زند. به نظر می‌رسد عوامل فوق در کنار برخی عوامل کم اهمیت دیگر نقش مؤثری در پدیده گرانی داشته‌اند. دولت نهم برای مقابله با این مشکل تدابیر مختلفی اندیشیده است که برای نمونه می‌توان به طرح واگذاری بیش از یک میلیون زمین با اجاره ۹۹ ساله اشاره کرد. با جدی شدن این طرح از هم اکنون می‌توان آثار کاهش قیمت را در نرخ برخی زمین‌ها مشاهده کرد.

تدبیر دیگر دولت این بوده است که شورای ۱۴ نفره ای را مأمور ارائه طرح تحول اقتصادی کشور نموده است که امید است طرح کارآمدی را ارائه دهند.

امروزه دولت با اولویت جدی تلاش دارد تا این معضل مهم را هر چه سریع تر حل کند. از خدای بزرگ می‌طلبیم که در این مسیر مقدس موفق باشد. در اینجا چند پیشنهاد مطرح می‌کنیم تا معضل سریعتر حل گردد:

۱. عللی را که می‌توان جلوی آنها را گرفت حل کنید. فرضاً می‌توان عیدی را به صورت سکه پرداخت کرد.

۲. به ترویج فرهنگ مالکیت مشارکتی در ویلا سازی کمک شود.

۳. روند سرمایه‌گذاری برای کارهای تولیدی، کشاورزی و خدماتی مفید را تا جایی که امکان دارد تسهیل کنید.

۴. تدبیری بیندیشید تا بر سود آوری بازار بورس افزوده شود تا سرمایه‌های سرگردان به این سو هدایت گردند.

۵. افزایش حقوق سالیانه را به صورت سهام پیردازید تا آثار تورمی نداشته باشد.

۶. رسانه‌ها تلاش کنند تا بر اعتماد دولت و ملت به یکدیگر بیفزایند زیرا مادام که چنین

نشود معضل اقتصاد کشور حل نخواهد شد. نمی‌شود بخش مهمی از رسانه‌ها مرتب دولت را تضعیف کنند و بعد انتظار پیشرفت داشت. البته انتقاد سالم با تخریب مخرب فرق دارد و هر کسی فرق آن را می‌فهمد.

نتیجه‌گیری

در کل می‌توان نقاط مثبت زیر را برای دولت نهم در نظر داشت.

- پایبندی به ارزش‌های اسلامی و انقلابی

- اطاعت کامل از مقام معظم رهبری

- توجه جدی به روستاها، شهرهای دور افتاده و نقاط محروم کشور

- کار روی زیرساخت‌های کشور مانند مخابرات، جاده‌ها، ارتباطات، فن آوری، تبدیل

سوخت عمده کشور به گاز، تشویق اختراعات و مقالات علمی، گسترش آموزش عالی و

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و امثال آن که آینده خوبی را برای کشور نوید می‌دهد.

- روند حرکت به سمت چشم انداز بیست ساله کشور مطلوب بوده است و حتی امید

می‌رود برخی از اهداف این سند زودتر از بیست سال هم محقق شود، مانند این که ایران به

قدرت اول علمی منطقه تبدیل گردد.

پی‌نوشتها:

۱. ادبیات نگارشی سند چشم‌انداز ممکن است برای عموم مردم قدری دشوار باشد. از این رو، با تغییر جایگاه

برخی مباحث، و تقدیم مباحث محسوس تر و حذف برخی قسمت‌ها، سعی کرده‌ایم بدون دستکاری محتوا به

فهم بهتر این سند کمک کنیم.

2. <http://www.zafar.ir/shagerd.htm>
3. <http://www.tabnak.ir/pages/?cid<9217>
4. <http://www.tabnak.ir/pages/?cid<9217>
5. <http://www.tabnak.ir/pages/?cid<9217>
6. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn<8702030823>
7. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn<8702300874>
8. <http://www.tabnak.ir/pages/?cid<10416>
9. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn<8702030823>
10. <http://www.tabnak.ir/pages/?cid<9217>
11. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn<8702030823>

12. <http://www.fardanews.com/fa/pages/?cid<52019>

۱۳. مصاحبه مطبوعاتی سردار محمد رویانیا، رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی ناجا، ۲۵ / ۱۲ / ۱۳۸۶ خیرگزاری موج.

14. <http://www.asriran.com/view.php?id<42976>

15. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn<8702030823>

16. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn<8702030823>

۱۷. ۱۷ خیرگزاری فارس، ۲۲ / ۲ / ۱۳۸۷.

18. <http://www.fardanews.com/fa/pages/?cid<52019>

19. <http://www.alef.ir/content/view/26506/>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی